

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

KWADE BETTE

Een wagenspel

door

1880

Jurgen Vandeweert

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

2014

Nr.3244

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIJF tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

Toneelfonds J. Janssens B.V.B.A.
Te Boelaerlei 107
2140 Borgerhout Antwerpen
rechten@toneelfonds.be

Bij aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een formulier 'Aanvraag tot opvoering'. Op dit formulier moet men plaats en datum(s) van opvoering invullen. Het moet minstens vier weken voor de opvoering(en) aan Toneelfonds J. Janssens worden bezorgd of digitaal worden ingediend via www.toneelfonds.be → opvoering.

Enige tijd voor de opvoeringen ontvangt men dan van Toneelfonds J. Janssens de factuur voor te betalen auteurs- en/of vertaalrechten.

Iedereen die een 'Aanvraag tot opvoering' indient wordt verondersteld de 'algemene voorwaarden aanvraag opvoering' (zoals ze vermeld staan op onze website) te kennen en te aanvaarden.

(Indien u geen toegang tot internet hebt, gelieve ons dit te melden. Dan sturen wij u graag per post een exemplaar van deze algemene voorwaarden.)

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.
info@ibva.nl

TARIEFCODE A3

BELANGRIJKE OPMERKING!

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *KWADE BETTE* op te voeren moet de naam van auteur *JURGEN VANDEWEERT* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/2014/0220/039
ISBN 978-90-385-13195

© 2014 Toneelfonds J. Janssens/Jurgen Vandeweert
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Toneelfonds J. Janssens – Te Boelaerlei 107 – 2140 Bght Antwerpen
Tel 03 366 44 00 . Fax 03 366 45 01 . info@toneelfonds.be

PERSONAGES

(1à2 dames – 3à4 heren)

DE VERTELLER (M/V)

KWADE BETTE, waardin van herberg “In den Engel”

TOONE, de knecht van Bette

KEIZER KAREL

NASSAU, een leenheer van de Keizer

KORTE INHOUD

Ergens in een Vlaamse gemeente staat een herberg “in den engel” genaamd. De waardin is Bette. Tot nu toe heeft geen enkele knecht of meid het langer dan acht dagen bij haar uitgehouden. Behalve Toone. Hij begrijpt Bette. Als Bette iets zegt moet je haar net omgekeerd begrijpen. Bij Bette is wit zwart en zwart wit. Op een dag komt Keizer Karel incognito bij de herberg aan. Toone die al jaren verliefd is op Bette vertelt hem hoe Bette denkt. Keizer Karel besluit Toone te helpen. Hij drijft Bette zover dat haar stoppen doorslaan. Moe getreiterd slaat haar karakter om. Ze belooft Toone te trouwen en haar leven te beteren. Alles loopt goed af.

Noot: Het is leuk om de personages Bette, Toone en de verteller in het dialect te laten spelen. Om contrast te creëren de rollen Nassau en Keizer Karel (als edelmannen) in het A.N. om zo hun status te benadrukken. Indien de spelers het dialect niet machtig zijn kan er ook in spreektaal gesproken worden.

VERTELLER : Vandaag ga ik jullie een vertelselke vertellen dat gaat over Kwade Bette. Jaren geleden was er op 't kassei naast de baan naar Vlaanderen een Herberg. Die herberg heette "In den engel." Als de mensen die naam hoorden, lachten ze. De bazin was Kwade Bette. De naam zegt het al. Meiden en knechten bleven geen acht dagen bij haar werken. Het ging zover dat er over Bette al een gezegde bestond. Dit gezegde luidde : 'Die man verandert van gedachte lijkt kwade Bette van werkvolk.' Door de gewone mens werd den engel, "in den duivel" genoemd. Ik vertelde jullie al dat iedereen daar ging lopen binnen de acht dagen. Allemaal, behalve ene. Toone, de knecht woonde al een paar jaar bij Bette. Hoe meer dat Bette kijfde tegen Toone, hoe luider dat Toone plezante liedjes zong. Weet ge wat? We zullen eens gaan zien. Daar zijn ze alle twee.

(Toon en Bette komen op.)

BETTE : Uit mijn huis lompe boer! Trap het af en maakt dat ge weg zijt. Schelm! Ik laat u door de garde opsluiten. Buiten pretentieuze zot, mensenkloter, moordenaar. *(gooit Toon zijn valies op straat.)*

TOON : *(zingt)* Wat es 't leven zoet
 Waar stille vrede leeft
 Wat heeft ne mens het goed
 Die zo een vrede heeft.

BETTE : Ik heb alles op straat gesmeten.

TOON : Heel goed. Dan hebt ge dubbel werk.

VERTELLER : Toone had gelijk. Kwade Bette moest alles terug naar boven dragen. Terwijl Toone geen poot uitstak. Toen Bette alles naar boven droeg zong Toone in tussentijd weer een liedje. Toone kon ge niet kwaad krijgen. Toone vertelde aan iedereen dat Bette de braafste ziel was die ge kon tegenkomen. Volgens Toone was 't ook niet Kwade Bette, maar was't goede Bette. Uur na uur kreeg Toone verwijten naar zijn kop geslingerd. Maar Toone, bleef zingen.

(Toone komt op.)

Hé Toone, hoe kunt gij dat uithouden?

TOONE : Ik weet geen betere plek op heel de wereld.

VERTELLER : Denkt ge dat?

TOONE : Goed eten, goed drinken en een hele dag muziek.

VERTELLER : Muziek noemt gij dat.

TOONE : Och, Bette da's het braafste meiske dat ik ken, maar ze spreekt een eigen taal.

Als ze wilt zeggen: Toone, brengt den emmer ne keer naar de keuken, dan zegt zij...

BETTE : *(van achter de coulissen)* Zeg paljas. Ziet ge niet goed? Wat doet die emmer hier? Moet een mens zijn poten breken. Zijt ge te lui om te werken? Moet ik u daarvoor de kost geven? Pak die emmer zeg ik u. Gaat ge u haasten? Oh, wat een dommerik. Die weet niet dat hij die emmer naar de keuken moet dragen.

TOONE : Zo zegt ons Bette dat.

VERTELLER : Maar ik versta toch Vlaams?

TOONE : Da's niet 't Vlaams van Bette.

VERTELLER : Zo gingen de jaren voorbij en Toone was niet kwaad te krijgen. Tot op de dag dat er een gouden moeten uit de schuif was verdwenen. Toen Bette zei dat Toone dat gedaan had, werd Toone zo wit als een laken. Nu was 't ruzie in 't kot. Hij zei niks, ging naar zijn kamer en deed zijn 's zondagse kleren aan. Zo kwam hij beneden.

BETTE : Wat zijt ge van plan? Waar gaat gij naartoe? Waarom hebt gij u beste kleren aan? Awel, zie meneer nu eens staan.

(Toone zegt niets.)

Wat is er toch Toone?

TOONE : Ik ben hier weg.

BETTE : Trapt ge het af uit "den engel?"

TOONE : Ja, Bette.

BETTE : En ge blijft hier niet meer wonen?

TOONE : Nee, Bette.

BETTE : En gij weet waarom?

TOONE : Ja, Bette.

BETTE : Is 't omdat ge het hier niet goed hebt?

TOONE : Nee, Bette.

BETTE : Hebt gij dan een reden?

TOONE : Ja, Bette.

BETTE : Wilt ge misschien meer verdienen? Ge krijgt opslag.

TOONE : Nee, Bette.

BETTE : Is 't voor mij dat ge vertrekt?

TOONE : Ja, Bette.

BETTE : Zijt ge kwaad op mij?

TOONE : Nee, Bette.

BETTE : Heb ik iets miszegt?

TOONE : Ja, Bette.

BETTE : Ah zo zit dat. Meneer is op z'n tenen getrapt. En dat heeft meneer zo in ene keer gekregen. Wat voor 'n flauwe manieren zijn dat? Wilt ge eens maken dat ge mijn deur uit zijt. Zeveraar.

(Toone zet een paar passen met de bedoeling weg te gaan. Bette neemt hem bij de mouw.)

Oh, meneer wilt de grote Jan uithangen en hier baas komen spelen. Wilt ge eens gauw uw andere kleren gaan aandoen. Ik heb geen tijd voor uw komedie. Wilt ge u eens haasten, mensenkloter.

TOONE : Nee, Bette. 'k ben hier weg.

BETTE : Weg! Weg! Ik smijt u de deur uit als ge durft mijn huis te verlaten.

TOONE : Ik kan hier niet blijven omdat ge mij niet meer vertrouwt.

BETTE : Gij se vuile leugenaar. Bandiet, dat ge zijt. Wat gaat ge nog uitvinden om mij in mijn graf te krijgen?

TOONE : Ja, Bette. Ge hebt mij beschuldigd een gouden moeten te hebben gestolen en ge hebt ook gezegd dat ge geen dieven in huis wilt.

BETTE : Is het daarom dat ge nu wilt weggaan? Godjumenas. Wilt ge eens maken dat

ge weg zijt, schelm. Maakt dat uw schoon kleren uit zijn. Ik mag nog niet zeggen dat er een gouden moeten weg is in mijn huis, of meneer neemt mij dat kwalijk. Ik zal op mijn woorden moeten letten. Als ze mij morgen bestelen moet ik zwijgen. Als ze mijn huis in brand steken, moet ik zwijgen. Als ze mij willen vermoorden, moet ik zwijgen.

VERTELLER : Toone had begrepen dat het hier over een misverstand ging. Hij was kwaad op zichzelf. Zo ging die ruzie voorbij. Toone deed z'n slechte kleren aan en begon terug te werken. Een paar weken later stond Toone voor de herberg toen er een rijke heer op een paard passeerde. Toone had juist gedaan met zijn werk van voor de middag.

TOONE : Een klant voor onze herberg.

(De keizer komt op met een stokpaard.)

KEIZER : Hier vriend, kom mijn paard eens vasthouden. *(geeft zijn stokpaard aan Toone.)*

TOONE : Goed weer, nietwaar hoogheid?

KEIZER : Overheerlijk, vriend! Zulke lucht scherpt de eetlust.

TOONE : Zoveel te beter, hoogheid.

KEIZER : Als er dan maar wat te krijgen is.

TOONE : Uw genadige hoogheid kan 't niet beter treffen.

KEIZER : Hoe bedoel je?

TOONE : In heel de buurt is er geen beter spijshuis dan dit waar ge voor staat.

KEIZER : Des te beter. *(bekijkt uithangbord.)* "In den Engel." Een mooi opschrift. Wie is de engel des huizes? Ben jij het mijn vriend?

TOONE : Nee meneer. Ik ben maar een arme duvel. Den engel van dit huis is de bazin.

KEIZER : Breng mijn paard naar de stal, vriend. Geef het van je beste haver en zoveel het eten wil! Er zal een goede fooi voor je aan verdiend zijn.

BETTE : *(op bij het voorgaande)* Wat! Van de beste haver! En zoveel zijn uitgehongerd paard kan eten! Wat denkt die flierefluiter wel?

KEIZER : Wablieft vrouwe?

BETTE : Hoort ge niet goed, meneer? De beste haver en zoveel als uw paard kan eten. Wie denkt ge dat gij zijt? Ten eerste heb ik maar één soort haver, goede haver, ‘lijk op mijn veld groeit. Als uw paard alleen de ‘beste’ haver moet eten en niet met ‘goede’ haver content is, dan moet ge maar verder rijden. Ten tweede, zoveel als het kan eten. Zo een groot en zwaar beest dat een hele morgen gereden heeft en nog nooit een volle bak heeft gegeten zou mij de oren van het hoofd eten. Uw paard kan krijgen wat al de andere paarden krijgen. Wie denkt ge wel dat ge zijt? Er komen hier grotere heren dan gij en die zijn content met wat ze krijgen. Als ge meer wilt, gaat dan maar op een ander. Of denkt ge dat wij de beesten niet genoeg geven? Voor uw beest op uw centen zitten en u zelf vol zuipen en eten.

(Toone lacht in zijn vuist.)

KEIZER : Vrouw, ik wens voortaan verschoond te blijven van uw opmerkingen. Ik verlang dat mijn bevelen stipt worden uitgevoerd. Het is hier een afspanning en jij staat ten dienste van je klanten, die je moeten vergoeden voor wat ze bestellen. Ik heb niet de gewoonte af te dingen op de rekening die men mij voorlegt. Dit weze een afgedane zaak.

BETTE : Wel gij se jan mijn kl ...

TOONE : Bette!

BETTE : Wat denkt gij wel. Ik moet u dienen. Ik ben uw meid. Ik moet naar uw pijpen dansen. Ik zou moeten kruipen als gij dat zegt. Ik heb uw geld niet nodig, zeveraar. Ik ben nog altijd baas in mijn eigen huis. Trapt het maar gauw af.

(Bette gaat af. Toone wil weggaan met het paard in de hand.)

KEIZER : Vriend, waar ga jij met mijn paard naartoe?

TOONE : Wel, ik ga dat in de stal zetten.

KEIZER : Niet nodig. Ik vertrek.

TOONE : Hoe? Blijft zijne hoogheid niet in “den engel”?

KEIZER : Verwonderd u dat na zo’n ontvangst?

TOONE : Zo’n goede ontvangst.

KEIZER : Drijf met mij niet de spot. Ik hou niet van zo'n onbeschofte bazin.

TOONE : Ik meen dat serieus, hoogheid.

KEIZER : Jij bent toch niet doof, vriend?

TOONE : Godjumenas, nee, hoogheid.

KEIZER : Heb jij dan niet gehoord wat die vrouw me heeft toegesnuwd?

TOONE : Luister, hoogheid. Ik zal u expliceren wat goede Bette u wou zeggen.

KEIZER : Goede Bette...?... Die feeks...

TOONE : Ik noem haar zo. Heel Vilvoorde, dat mijn bazin niet verstaat noemt haar ...

KEIZER : Kwade Bette.

TOONE : Meneer, ge hebt het van de eerste keer juist geraden.

KEIZER : Daar ken ik mijn goede stad Vilvoorde te goed voor.

TOONE : Uw stad, hoogheid?

KEIZER : Oh, het is een manier van spreken. Ik ben hier geboren. Toch ben ik in mijn hele leven nog nooit door iemand zwaarder beledigd.

TOONE : Ge moet ne goede indruk gemaakt hebben op haar.

KEIZER : Een goede indruk?

TOONE : 't is de waarheid hoogheid. Ik heb Bette al tegen menig één horen vloeken en tieren, maar nog nooit zoals tegen u. Dat spreekt in uw voordeel. Wat bij Bette zwart is, is in 't echt wit. Ze heeft een rare manier van klappen. Als ik goed vertaal wat ze heeft gezegd wil dat zeggen: Wat een hooghartige ridder vol fierheid! Wat een adellijke mens!

KEIZER : (*lacht.*) Hoe heet je jongen?

TOONE : Ze noemen mij Toone, om u te dienen hoogheid.

KEIZER : Wel, Toone onder jouw kleren schuilt de ziel van een geslepen hoveling. Ik wil ondervinden of jij de waarheid spreekt.

TOONE : Als zijne hoogheid hier wil blijven zal hij content zijn wanneer hij vertrekt. Als ge maar onthoud dat bij mijn bazin wit zwart is en omgekeerd.

(*Toone af met stokpaard. Bette komt op.*)

BETTE : Wat! Zijt gij hier nu nog? Wat komt ge hier doen? Ge denkt toch niet dat ge hier de meester gaat komen spelen. Buiten, of 'k roep mijne knecht. Die zal u wel de weg naar buiten tonen. (*zet een schotel met eten op tafel.*)